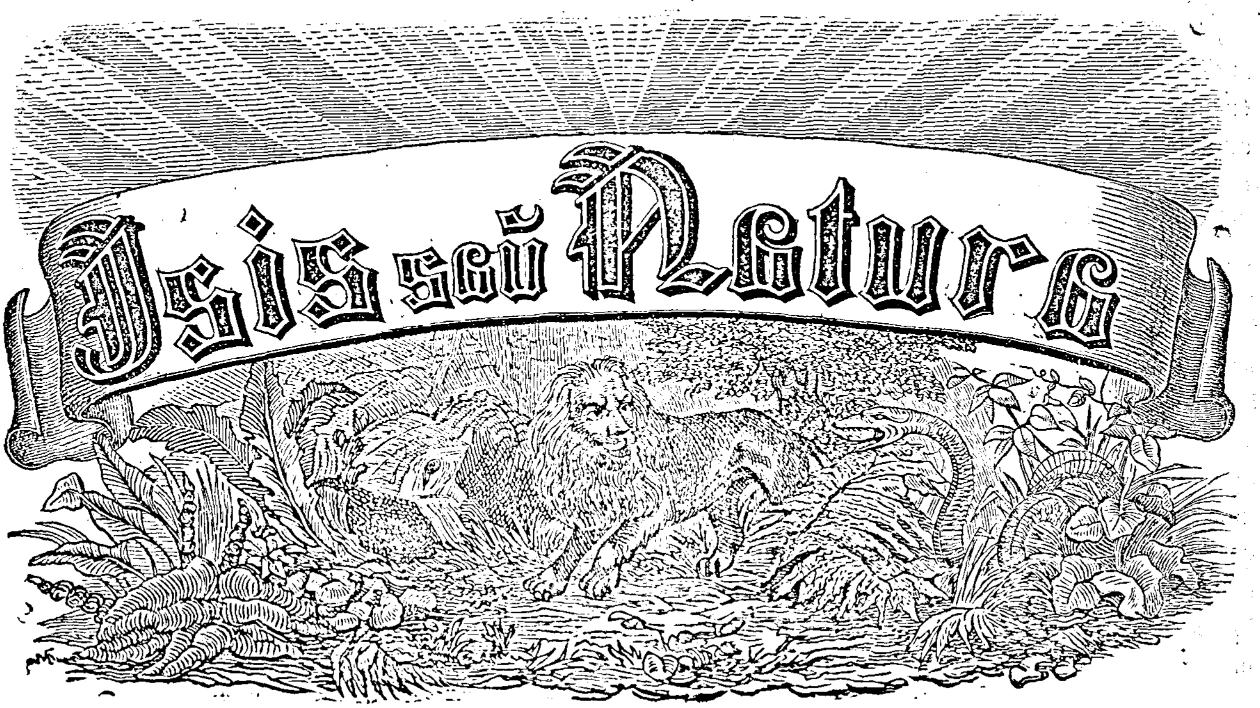

JURNAL

ПЕNТРȢ̆ РЕSПÎNDIРЕА ШТIИNЦЕЛОРȢ̆ NАТȢРАЛЕ ШI ESAKTE, ÎN TOATE KЛАSЕЛЕ.

Pedigeatȣ̆

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 6. (Anȣлȣ̆ aлȣ̆ dȣoiлea) Бȣkȣpeшtĭ Feвpȣapie 8, 1857.

Konpindepea: Stpȣцȣлȣ̆ шi Kazȣapȣ̆, Igiena попȣлapъ.

Stpȣцȣлȣ̆ шi Kazȣapȣлȣ̆.

Întpe animaлeлe kape epaȣ̆ nȣ nȣmaĭ kȣnoskȣte dap шi вestite лa nagiȣnilo antiчe, giranтika пasъpe nȣmitъ *stpȣцȣлȣ̆* (struthio-camellus, l'autruche) жoakъ ȣnȣ̆ poлȣ̆ foapte însemnatȣ̆. Keapȣ̆ în timпȣлȣ̆ Biвлiei, oamenii nȣ nȣmaĭ kъ aȣ̆ шtiȣtȣ̆, kъ stpȣцȣлȣ̆ tpъeшte în deшepteлe Afpiчeĭ, dap se вede kъ aȣ̆ kȣnoskȣtȣ̆ шi natȣpa лȣĭ, шi eлȣ̆ a sepвitȣ̆ în poezia лopȣ̆, dpentȣ̆ imaginъ шi пapaвoлъ. Astȣ̆-feлiȣ̆ se вaitъ пpofetȣлȣ̆ zikîndȣ̆ « keapȣ̆ stpȣцȣлȣ̆ în deшepte, ape miлъ de пȣiĭ sъĭ, dap пoпoлȣлȣ̆ meȣ̆, ȣnȣ̆ tipanȣ̆ nemiлostivȣ̆ ». Aлtъ datъ kîndȣ̆ voeшte a esпpima o stpigape tape жaлnikъ шi înfiopъtoape adȣчe dpentȣ̆ esemплȣ глasȣлȣ̆ stpȣцȣлȣĭ ш. ч. л. .

Întp'adeвъpȣ̆ nȣ e de mipape kъ oamenii чeĭ maĭ пpimitiвĭ aȣ̆ aвȣtȣ̆ kȣpiozitate a stȣdia aчeastъ пasъpe; kъчĭ nȣ nȣmaĭ kъ este пasъpea чea maĭ girantikъ dintpe toate пasepiлe, dap este чea maĭ kȣpioasъ întpe dînseлe. Keapȣ̆ natȣpaлiştiĭ modepnĭ zikȣ̆: kъ stpȣцȣлȣ̆ este o пasъpe estpaopdinapъ, kape ape în sine o komвinagiȣne de пasepe, de eлefantȣ̆ шi de kъmiлъ, (de aчeea шi nȣmipea лȣĭ Struthio-camellus).

Întokmaĭ пpekȣmȣ̆ eлefantȣлȣ̆ este anima-

лȣлȣ̆ челȣ̆ maĭ mape dintpe animaлеле mamifepe, (пȣptъtoape de цiце) аша шi stpȣцȣлȣ̆ intpe пъсърĭ; апоĭ iаръшi întokmaĭ прекȣmȣ̆ кътiла, ȣнȣ̆ animaлȣ̆ цigantikȣ̆, к'ȣнȣ̆ гîtȣ̆ лȣнгȣ̆, кȣ капȣлȣ̆ mikȣ̆, este destinatȣ̆ a tpъi în дешертеле nisinoase але Афрiчеĭ шi ȣmблъ аколо к'о iȣцеалъ foapte mape, пе kîndȣ̆ ȣнȣ̆ altȣ̆ animaлȣ̆ s'apȣ̆ fi кȣfȣndatȣ̆ аколо, asemenea шi stpȣцȣлȣ̆. Елȣ̆ ȣmблъ în дешертеле nisinoase але Афрiчеĭ кȣ о iȣцеалъ atîta de mape, în kîtȣ̆ калȣлȣ̆ арабеskȣ̆ челȣ̆ maĭ вiолеntȣ̆, нȣ поаte съ'лȣ̆ ажȣнгъ. Елȣ̆ ape apiнĭ ка пъсърiле dap sîntȣ̆ аша de miчĭ în kîtȣ̆ нȣ se поаte серви кȣ dînsеле ла sборȣ̆; nічĭ о пасере н'аре sпрînчене афаръ de stpȣцȣ̆; toatъ konstpȣкцiȣнea intepioapъ a ачестеĭ пъсъре, apaтъ къ natȣpa a врȣtȣ̆ съ продȣкъ о fiinцъ intepmediapъ între пасерĭ шi natpȣпеde, о fiinцъ компȣсъ d'o пасере, d'ȣнȣ̆ елефаntȣ̆ шi d'o кътiлъ. Eatъ кȣpiozitatea ачестеĭ пъсере! Eatъ de че ачеastъ пасере a жȣкаtȣ̆ ȣнȣ̆ ролȣ̆ аша de mape în tpadiцiȣнiле попȣларе але Арабiлорȣ̆ шi але tȣtȣлорȣ̆ пополiлорȣ̆ opientaлĭ. Съ stȣdiemȣ̆ акȣmȣ̆ maĭ d'апроапе natȣpa ачестеĭ пъсере.

Stpȣцȣлȣ̆ локȣеште în чеа maĭ mape napte a Афрiчеĭ; însъ papȣ̆ se apatъ în цъpiле каре sîntȣ̆ нȣse în naptea opientaлъ a дешертелорȣ̆ Арабiеĭ, (în локȣлȣ̆ ачеsta шi în totȣ̆ архiпелагȣлȣ̆ indianȣ̆ se apatъ пасърea Kasuar, despre каре вомȣ̆ ворбi maĭ ла вале). Елȣ̆ аре о mъpime de 6, 7 пînъ ла 8 шi кеарȣ̆ 10 пiчiоаре; adeкъ, цiindȣ̆ капȣлȣ̆ съȣ̆ în sȣsȣ̆, tpeче kîte odatъ mȣлtȣ̆ neste mъpimea omȣлȣĭ челȣĭ maĭ mape. Ачеstȣ̆ капȣ̆ e foapte mikȣ̆ în panoptȣлȣ̆ mъpimeĭ корпȣлȣĭ (нȣmaĭ $1/_{20}$ napte) okiĭ съĭ sîntȣ̆ нȣшi astȣ̆-фелiȣ̆, къ вede кȣ amîndoĭ d'o datъ ачелашi лȣкрȣ (о împrежȣраре каре о гъsimȣ̆ нȣmaĭ ла omȣ̆ шi ла пȣцiне animaле sȣnepioape) шi аре sпрînчене асȣпра окiлорȣ̆. Лimба sa e гроасъ шi кърnoasъ, însъ нȣ e în stape a simцi вр'ȣнȣ̆ гȣstȣ̆; елȣ̆ аре нȣmaĭ доъ deцете ла fie-каре пiчiорȣ̆, (nічĭ о пасъре н'аре maĭ пȣцinȣ̆ de kîtȣ̆ 3 deцете), apiнiле sale sîntȣ̆ foapte skȣpte în panoptȣлȣ̆ корпȣлȣĭ, în kîtȣ̆ stpȣцȣлȣ̆ нȣ поаte съ sбоаре nічĭ съ se înалце kîtȣ̆ de пȣцinȣ̆ în аерȣ̆. Ла fie-каре dîntp'ачеste apiнĭ аре ка ȣнȣ̆ пintenȣ̆ (éperon) foapte tape шi foapte askȣцitȣ̆, каре devine пentpȣ dînsȣлȣ̆ о apmъ tape шi нȣtepnikъ. Кеарȣ̆ în panoptȣлȣ̆ îmбръкъmintеĭ корпȣлȣĭ, stpȣцȣлȣ̆ se deoseбеште maĭ de toate челе-лалте пасере, къчĭ пenele шi фȣлцiĭ съĭ аȣ̆ о formъ deoseбitъ; колоареа гîtȣлȣĭ ла mаskȣлȣ̆ e неагръ, лȣчitoape, amestekatъ кȣ чева албȣ̆, femeла аре колоаре ченȣшiе. Este кȣноskȣtȣ̆ къ пenele албе але stpȣцȣлȣĭ de ла sfîpкȣлȣ̆ apiнiлорȣ̆ sîntȣ̆ foapte прецȣite, пentpȣ фрȣmȣсецеа шi papitatea лорȣ̆ шi întpeбȣinцate ка opnamentȣ̆ ла капеле dameлорȣ̆ шi ла каsчеле militape.

Eatъ ачееа че panoptъ ȣнȣ̆ кълъtopȣ̆ din ziлеле noastpe, каре a кълъtopitȣ̆ mȣлtȣ̆ timпȣ̆ în Афрiка, шi a лȣatȣ̆ napte de mȣлte opĭ ла вînapea stpȣцiлорȣ̆:

N'amȣ̆ пȣtȣtȣ̆, ziче елȣ̆, съ aflȣ̆ esaktȣ̆ ла че вîpstъ поаte съ ажȣнгъ stpȣцȣлȣ̆, însъ amȣ̆ aȣzitȣ̆ къ tpъеште пînъ ла 30 de anĭ.

Stpiгapea лȣĭ аре о mape asemъnape кȣ ачееа a леȣлȣĭ. (Amȣ̆ zisȣ̆ maĭ sȣsȣ̆ къ пentpȣ ачеastъ stpiгape, stpȣцȣлȣ̆ epa bestitȣ̆ în antikȣitate; кеарȣ̆ нȣmipea лȣĭ în Бiблiе, adeкъ: Iaane însemneazъ «stpiгътopiȣ̆»). Елȣ̆ skoate ачеstȣ̆ гласȣ̆ înfiopъtopiȣ̆ dеminеаца шi kîte odatъ noantea.— Пȣtepea лȣĭ e чева estpaopdinapiȣ̆; къчĭ о ловiтȣpъ a лȣĭ кȣ пiчiорȣлȣ̆ (елȣ̆ бate înainte), поаte съ omoape нȣ нȣmaĭ ȣнȣ̆ kîine s'aȣ̆ ȣнȣ̆ боȣ̆, чĭ кеарȣ̆ о Hyenъ, ȣнȣ̆ Пantepȣ̆ шi alte feape съльбatiче.

Stpȣцȣлȣ̆ este foapte iȣte în ȣмблетȣлȣ̆ съȣ̆; нȣ e nimikȣ̆ пentpȣ dînsȣлȣ̆ съ tpeакъ neste калȣлȣ̆ челȣ̆ maĭ iȣte. Dap ла împpeцiȣpъpĭ maĭ фȣpioase шi dакъ нȣ цiне mȣлtȣ̆, iȣцеала лȣĭ devine кȣ totȣлȣ̆ estpaopdinapъ шi de mipape; къчĭ atȣнчĭ stpȣцȣлȣ̆ stpъбate întp'o жȣmъtate de minȣtȣ̆ sпацiȣ̆ d'o milъ енглезъ! Kîndȣ̆ se ȣitъ atȣнчĭ чine-ва ла пiчiоареле лȣĭ, se пape къ нȣ atinгȣ̆ пъmîntȣлȣ̆, апоĭ sпацiȣлȣ̆ între дȣое пасȣрĭ нȣ e atȣнчĭ maĭ mikȣ̆ de kîtȣ̆ 12—14 пiчiоаре. Че съльрĭ estpaopdinape! D. Adanson ziче, къ a въzȣtȣ̆ ȣнȣ̆ stpȣцȣ̆ пȣptîndȣ̆ пе sпinapea лȣĭ, дȣоĭ oamenĭ кълърĭ шi елȣ̆ фȣцеа ашеа de tape, în kîtȣ̆ a лъsatȣ̆ ȣнȣ̆ калȣ̆ арабеskȣ̆ mȣлtȣ̆ îndъpъtȣ̆.

Нȣtpimîntȣлȣ̆ stpȣцȣлȣĭ în stapea съльбatikъ, konsistъ în вeцetaле, însъ e de mipape кȣmȣ̆ 'шi 'лȣ̆ гъseште елȣ̆ totȣ̆ d'aȣna, къчĭ de mȣлte opĭ îлȣ̆ гъseште чine-ва în nіште дешерte nisinoase d'o întindepe imensъ, desnoiate de opĭ че fipe de iapбъ. Totȣ̆ din ачеastъ каȣzъ zikȣ̆ Арабiĭ, къ stpȣцȣлȣ̆ нȣ беа апъ nічĭ odatъ; adeвъpȣл este,

къ елȣ поаte съ se абціе мȣлтȣ timпȣ ка съ пȣ беа апъ. Kîndȣ e în dешерte ші se întîмплъ ка о чеатъ de stpȣцї съ dea песte ȣnȣ pîȣ, s'аȣ песte вр'ȣnȣ пȣцȣ кȣ апъ лімпеde, atȣnчї eї беаȣ ачеstȣ flȣidȣ кȣ о лъкоmie аша de маре, în кîtȣ пȣ вѣdȣ nimікȣ din лȣкрȣріле каре se aflȣ п'îмпрецiȣрȣлȣ лорȣ, ші atȣnчї sînt лesne de prinsȣ.

Ȣnii аȣ zisȣ къ stpȣцȣлȣ tръеште în monoгamie ка порȣмбі, adeкъ: къ fie-каре бърбatȣ аре пȣмаї о femелъ, dap ziче воіажорȣлȣ поstpȣ, п'амȣ гъsitȣ atîta вiptȣte ла stpȣцȣ, чі din коntpa, ка ȣnȣ adeвъpatȣ Don Iuan, skimбъ adese-орї обiектȣлȣ tendpeцеї sале. Timпȣлȣ клочіреї femелеї пȣ e хотърîtȣ, къчї de ла Iȣnie пînъ ла Октомбріе, амȣ гъsitȣ femела stpȣцȣлȣї клочindȣ. Ea пȣне de ла 12 пînъ ла 16 оаъ; ачеаstъ este еаръ în коntpa регȣлеї џенерале каре ziче къ, animaлеле марї de корпȣ продȣкȣ пȣцinї пȣї. Femела пȣ se ostenеште d'а фаче ȣnȣ кȣїбȣ ші în каре пȣне toate оаъле stîndȣ dpentȣ ш'апоï 'лȣ ашазъ întp'о гроапъ комȣнъ, съпаtъ de dînsȣ în nisipȣлȣ dешерtелорȣ. Kîndȣ s'аȣ adȣnatȣ 12 оаъ, пасъреа începe але клочі. Ла клочіре лȣкреазъ amîndoї пъріnцiї. Kîndȣ веde de denapte къ se апропіе вр'ȣnȣ омȣ de кȣїбȣлȣ лорȣ, atȣnчї stpȣца ласъ капȣлȣ în жосȣ, boindȣ astȣ-фелȣ съ se askȣnzъ; ачеstȣ обiчеiȣ a datȣ локȣ ла ideiле еропаte че аȣ ȣnii оаmenї despre stpȣцȣ, zikîndȣ къ stpȣцȣлȣ kîndȣ e гоnitȣ de вр'ȣnȣ inemiкȣ, înkide окiї ка съ пȣ вазъ періколȣлȣ, sokotindȣ къ кȣ asta ва скъпа. Stpȣцȣлȣ, întp'adeвърȣ, пȣ e аша de stȣnidȣ (npostȣ), шtie ші елȣ къ, тъкарȣ къ пȣ bedeмȣ пе inemiчї, kîndȣ eї пе вѣdȣ пе поï, totȣ пȣ e бine.

Stpȣцȣлȣ în timпȣлȣ клочіреї, kîndȣ se апропіе чine-ва de кȣїбȣлȣ съȣ, întpeбȣinцеазъ feлȣpimї de meштeшȣгȣрї ші de віклеnie, ка съ skaпе проџеnitȣра лȣї, de ачееа мерџе елȣ înaintea омȣлȣї, фъкîndȣ ка кȣм арȣ вреа съ гоneaskъ пе омȣ, atȣnчї ші омȣлȣ кȣраціоsȣ începе съ dea fȣга dȣпе dînsȣлȣ, dap stpȣцȣлȣ fȣџе atȣnчї întp'о dipeкціȣne коntpаръ кȣ ачееа ȣnde se aflъ кȣїбȣлȣ съȣ; astȣ-фелȣ deпъpteазъ елȣ din че în че маї мȣлтȣ пе омȣ de кȣїбȣлȣ sȣȣ ші de мȣлte орї stpȣцȣлȣ жертfеште astȣ-фелїȣ віаца sa пропріе пentpȣ а skъпа пȣiї sȣї.

Kîndȣ stpȣца а ȣмплȣtȣ гроапа кȣ оаъле sале ші dakъ а маї ръmasȣ чева npisosȣ, ле пȣне афаръ лînгъ кȣїбȣ, апоï пȣiї eшindȣ din оаъ гъseskȣ îndatъ чева de mînkаре, къчї алtminteрелеа арȣ мȣрі de foame, în înfpікошаtеле dешерte ȣnde eї naskȣ, desnoiate de toate.

Nȣ e adeвъpatȣ ачееа че аȣ zisȣ natȣралiстiї antiчї къ stpȣца, dȣпе че a înгропаtȣ оаъле sале în nisipȣ, ле абаndonъ (пъръseштe) ші пȣмаї ва съ шtie de dînseле; din коntpa e шtiȣtȣ акȣмȣ къ stpȣца dȣпе че a askȣnsȣ оаъле în гроапъ, ръmîne апроапе de ачеstȣ локȣ, кȣ окiї aцintaцї пе ачеstȣ пȣnktȣ intepesantȣ, ȣnde a depȣsȣ обiектеле челе маї пречiоase пentpȣ dînsa. Ачеаstъ чіркоmstanцъ a фъкȣtȣ п'алцї natȣралiстї antiчї, а'ші imaџina, къ stpȣца клочеште оаъле sале, пȣмаї прin ȣitъtȣръ!

Stpȣца аре обiчеiȣ къ, dakъ а пȣsȣ вр'ȣnȣ омȣ mîna пе оаъле eї, ea кȣпоаште ші пȣмаї вреа съ ле клочеаskъ, ба înkъ ȣnii zikȣ къ kîndȣ în липsa eї, ȣnȣ омȣ a tpeкȣtȣ пе лînгъ кȣїбȣлȣ eї, întopkindȣ-se ea simte ачеаsta, ші îndatъ snapџе оаъле ші sfъpamъ кȣїбȣ!

О îmпрецiȣраре naptікȣларъ гъsimȣ ла оаъле stpȣцȣлȣї каре пȣ о гъsimȣ ла пічї о алтъ пасъре, adeкъ: în пъȣntpȣлȣ лорȣ, se гъseskȣ ка нiште пiетре мiчї foapte тарї ші албе, de мъpimea ȣnеї mazepe; asemenea пiетре se гъseskȣ de ла 10—12 întp'ȣnȣ оȣ.

În minȣtȣлȣ kîndȣ пȣiї de stpȣцȣ esȣ din оȣ, пȣ sîntȣ маї марї de kîtȣ о гъinъ mікъ, însъ îndatъ începȣ съ ȣмбле dȣпъ мȣма лорȣ, de каре ръmînȣ nedespъpцiцї мȣлтȣ timпȣ. Колоареа пȣiлорȣ este în apmonie кȣ локȣлȣ ȣnde naskȣ, adeкъ: seamънъ мȣлтȣ кȣ nisipȣлȣ sаȣ кȣ пъmîntȣлȣ d'аколо. Прintp'ачеаsta skaпȣ de мȣлte періколе ші de atакȣріле inemiчiлорȣ, каре de departe пȣ поаte съ'ї deosebeaskъ de nisipȣлȣ dешерtелорȣ. Eatъ кȣмȣ Natȣра превъзъtoape, ка о adeвъpatъ maїкъ, îngріжеште în totȣ кіпȣ, pentpȣ konsepвареа esistenцеї fiiлорȣ sъї.

Карнеа пȣiлорȣ de stpȣцȣ e бȣнъ de mînкаре, dap а stpȣцiлорȣ бътpînї din коntpa пȣ e бȣнъ пічї de кȣмȣ de mînкаре. Лецеа лȣї Moise пȣ пермitе mînкареа карнеї de stpȣцȣ, ші ачеаstъ лецe este пъstpatъ ші акȣмȣ de кътре арабї. Ла романiї antiчї, гъsimȣ din коntpa къ eї mînкаȣ кȣ о маре предiлекціȣne карне de stpȣцȣ. Phabius ziче: къ Pseudo-împъpatȣ романȣ Firmius

acestȣ împъratȣ каре a petpeкȣtȣ zilele sale a bate кȣ чiокanȣ în niковалъ, întокmaĭ ка fiepapȣлȣ челȣ maĭ opdinapȣ, acestȣ împъratȣ a fostȣ mînкъчiosȣ, înкъ шi maĭ mȣлtȣ de кîtȣ ȣnȣ fiepapȣ opdinapȣ шi se ziче къ елȣ sinгȣpȣ a mînкatȣ ȣnȣ stpȣцȣ întpegȣ ла ȣnȣ dineȣ. Кreepiĭ stpȣцȣлȣĭ aȣ fostȣ privițĭ atȣnчĭ ка mînкapea чea maĭ deliчioasъ, шi прекȣтȣ pomaniĭ d'atȣnчĭ aȣ esagepatȣ în opĭ че лȣкpȣ, maĭ кȣ seamъ în papoptȣлȣ dineȣpiлopȣ лopȣ pompoase, aшa aȣ esagepatȣ шi în papoptȣлȣ гȣstȣлȣĭ лopȣ, pentpȣ кreepi de stpȣцȣ, s. e. Împъratȣлȣ Heliogabalus каре mînкa în toate zilele кîte ȣnȣ felȣ deosebitȣ de карne, a întpebȣințatȣ шease sȣte de кreepĭ de stpȣцȣ ла ȣnȣ dineȣ! Pomaniĭ aȣ masaкpatȣ (пръпъditȣ) o mȣлțime de stpȣцĭ în apenele лopȣ. Istopieniĭ povesteskȣ къ, odatъ ла ȣnȣ spektaколȣ pȣблiкȣ în apena pomanъ, s'a omopîtȣ o mie de stpȣцĭ!

Dap daкъ карnea de stpȣцȣ nȣ e prea stimatъ de къtpe toțĭ, oaъле лȣĭ sîntȣ stimate de къtpe indigieniĭ d'aколо, ка шi de opĭ че stpeinȣ; къчĭ nȣ nȣmaĭ къ sîntȣ d'ȣnȣ гȣstȣ foapte deliкatȣ, apoĭ шi mъpimea лopȣ konstitȣe o mape papte a valoapeĭ лopȣ; întp'ȣnȣ oȣ de stpȣцȣ, se гъseшte ppinчipĭ nȣtpitivĭ ка în 24 de oaъ de гъinъ!

Коажа oaълopȣ este asemenea foapte stimatъ în Afpiкa. Afpiкaniĭ o piseazъ шi faкȣ dintp'însa felȣpimĭ de pemeziĭ pentpȣ felȣpimĭ de boaле, eĭ aȣ шi ideia къ ажȣtъ pe oamenĭ opbĭ. Eatъ ziче voiaжopȣлȣ nostpȣ, къ nȣmaĭ opbi în înțeлegințъ poțĭ sъ'шĭ imagine, къ pȣцinȣлȣ vapȣ каре e копpinsȣ în коажа oaълopȣ, poate sъ sкape de opbipe!

Dap nȣ nȣmaĭ коажа oaълopȣ, чeapȣ felȣpimĭ de пъpцĭ ale корpȣлȣĭ stpȣцȣлȣĭ, epaȣ niшte obiecte venepate ла poпȣліĭ sълбatiчĭ, шi 'шĭ aȣ imaginatȣ къ sîntȣ dotate de felȣpimĭ de fъкȣлtъцĭ mediкaле, mistepioase. Aшa s. e. apabiĭ 'шĭ înкipȣeskȣ къ, stomaкȣлȣ stpȣцȣлȣĭ e bȣnȣ pentpȣ o digestiȣne debiлъ, шi eatъ кaȣza de че: fiindȣ-къ eĭ aȣ vъzȣtȣ, къ stpȣцȣлȣ mъnînкъ лȣкpȣpiле чeле maĭ кpȣde шi indigestibiле (гpeле de mistȣitȣ), чeapȣ peatpa, bȣкъцĭ de fiepȣ шi de apamъ, de aчeea aȣ коnкisȣ къ ȣnȣ stomaкȣ каре poate sъ mistȣiaskъ asemenea лȣкpȣpĭ, tpebȣe sъ fie bȣnȣ шi pentpȣ a pepapa o digestiȣne debiлъ.

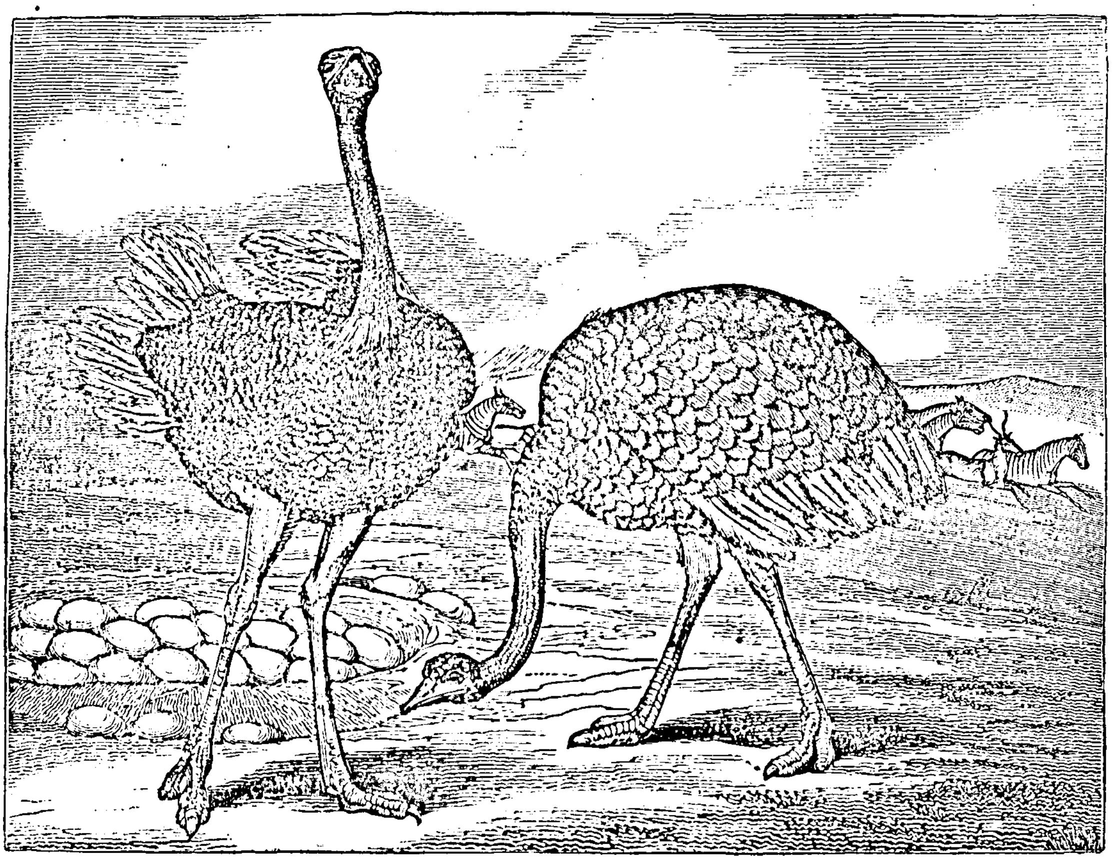
Întокmaĭ ка ȣnȣ omȣ каре лipsindȣ'ĭ ȣnȣ oкiȣ, apȣ sокoti къ mînкîndȣ окiĭ de boȣ s'aȣ d'ȣnȣ aлtȣ animaлȣ, apȣ pȣtea sъ'шĭ pecîшtiga окiȣлȣ чeлȣ piepdȣtȣ. Че absȣpditate! Dap despre aчeastъ mînкape estpaopdinapъ de bȣкъцĭ de fiepȣ шi de apamъ че o гъsimȣ ла stpȣцȣ, vomȣ vopbi maĭ ла vale.

Peneле stpȣцȣлȣĭ sîntȣ foapte stimate dpeptȣ opnamentȣ, adeкъ чeле aлbe sîntȣ întpebȣințate ла toaleta dameлopȣ шi ка opnamente ла militapĭ. Кîndȣ a esistatȣ în Tȣpчia корpȣлȣ Ianiчepiлopȣ, nȣmaĭ ȣnȣ Ianiчepȣ каре s'a deosebit ла o bъtълie pintp'o faptъ fpȣmoasъ, avea dpeptȣ d'a pȣpta o panъ de stpȣцȣ. Ла капȣлȣ de Bȣna-speranцъ, ȣnȣ fȣntȣ de pene de stpȣцȣ kostъ pînъ ла 24 гaлbenĭ, (12 гȣinee). Poate dap sъ'шĭ imagine чine-va, къ în Eȣpopa aчeste pene kostъ înкъ шi maĭ mȣлtȣ. Ла Egipțieniĭ antiчĭ, peneле de stpȣцȣ epaȣ pivite ка simboлȣлȣ dpeptъцeĭ шi aлȣ adevъpȣлȣĭ шi fie-каре popoлȣ sȣbжȣgatȣ tpebȣia sъ tpimeațъ biпȣitopȣлȣĭ pe fieшi-каре anȣ, o къtime detepminatъ de pene de stpȣцȣ. Aчestȣ obiчeiȣ esistъ шi acȣmȣ în Afpiкa; însъ nȣmaĭ peneле pȣpte de ла ȣnȣ animaлȣ viȣ, sîntȣ bȣne, къчĭ nȣmaĭ în aчeste pene nȣ se apatъ niчĭ odatъ vepmĭ s'aȣ aлte insecte, pentpȣ къ nȣmaĭ stpȣцȣлȣ este sinгȣpȣлȣ каре nȣ sȣfepъ în viața лȣĭ niч'ȣnȣ insectȣ papazitȣ pe dînsȣл (popeчĭ ш. ч. л). Buffon ziче къ aчestȣ benefițȣ stpȣцȣлȣ e datopȣ capneĭ sale, каре e pepлъкȣtъ чeapȣ insecteлopȣ. Шi întp'adevъpȣ aȣ fъкȣtȣ чepкъpĭ, шi aȣ apȣnкatȣ capne de stpȣцȣ înaintea кîineлopȣ чeapȣ кîndȣ aveaȣ foame, шi eĭ n'aȣ atinsȣ de лoкȣ capnea aчeasta.

Peneле negpe aле stpȣцȣлȣĭ, sîntȣ pivite ла ȣniĭ popoлĭ negpi din Afpiкa, ка ȣnȣ simboлȣ de doлiȣ (жаle), 'шĭ faкȣ dintp'înseле ȣmbpeле de soape кînd sîntȣ în doлiȣ. Este ȣnȣ fpȣmosȣ spektaколȣ, ziче Harris, d'a vedea ȣnȣ negpȣ (Apabȣ) din poпȣлiĭ Dumarasur, Butschuan, pȣptîndȣ o ȣmbpeлъ de pene de stpȣцȣ, ка sъ'шĭ pъzeaskъ peлea sa гoaлъ sъ nȣ fie pîpлitъ de кълdȣpa soapeлȣĭ, eлȣ каре ape o peлe гpoasъ шi neaгpъ, întокmaĭ ка peлea de teлetinȣ!

Stpȣцȣлȣ în genepe, se ține depъptatȣ de лoкȣințeле oameniлopȣ, însъ кîndȣ гъseшte кîmpiĭ apate кȣ гpîȣ, se dȣче aколо, mъnînкъ totȣ че гъseшte шi faче mapĭ stpiкъчiȣnĭ. Opiniȣniле natȣpaлistiлopȣ ш'aле vînъtopiлopȣ, în papoptȣлȣ

înцеленчіѕneĭ stpѕцѕлѕĭ, sîntѕ foapte diвepse: ѕniĭ zikѕ, къ e foapte stѕnidѕ (npostѕ) ne kîndѕ алцiĭ zikѕ къ e înцелentѕ шi вiклеanѕ. Amîndѕoъ oniniѕne, de шi se nape къ sîntѕ kontpapiĭ, totѕ sîntѕ adeвъpate amîndѕoъ, însъ se panoptъ ла difepite stъpĭ але stpѕцѕлѕĭ, în stapea sълбatikъ шi чea domestiчitъ, adeкъ: în stapea domestiчitъ, kîndѕ a niepdѕtѕ лiвeptatea, stpѕцѕлѕ se înfъцiшeazъ ka

Stpѕцѕл (Struthio-Camellus, L).

ѕnѕ animaлѕ foapte stѕnidѕ шi лeneшѕ, dap în stapea natѕpaлъ sълбatikъ, kîndѕ se вѕкѕpъ de лiвeptatea sa, stpѕцѕлѕ este aktiвѕ, вiклeanѕ шi гpeѕ de npinsѕ Anoĭ шi mъpimea kanѕлѕĭ sъѕ faчe къ елѕ вede de denapte, kînd se anponie вp'ѕnѕ nepiколѕ. Aчeastъ чipkomstanцъ aѕ fъкѕtѕ къ keapѕ вînъtopiĭ чeĭ maĭ mapĭ în Afpiкa, nѕ npindѕ în вiaцa лopѕ mѕлцĭ stpѕцĭ.

(Ва ѕрта).

Іџіепа попѕларъ.

Лекціѕnea II.

Domniлopѕ!

Sîntѕ ѕniĭ oamenĭ kape desnpeцѕeskѕ шtiinцa Dietetiчeĭ, kape sîntѕ întp'o îndoiaлъ, daкъ este de tpeвѕinцъ шi de фолоsѕ, ka sъ konsepвъmѕ шi sъ desвoлtъmѕ шtiinцa sънътъцeĭ.

Sîntѕ алцiĭ kape вopѕ sъ fie sънътoшĭ, dap nѕ вopѕ sъ жeptfeaskъ nimikѕ nentpѕ sънътate!

Sîntѕ ѕniĭ шi foapte mѕлцĭ din noĭ, kape nѕ sîntѕ sънътoшĭ шi nѕ'лѕ шtiѕ, fiindѕ aвsopвiцĭ npin okѕnaцiѕniле лopѕ din toate zileле; nînъ kîndѕ pъѕлѕ e mikѕ, nѕ пътpѕnde simцipea лopѕ, kape шi ea asemenea fiindѕ okѕnatъ kѕ алtъ oбжektъ, nѕ simte. Tokmaĭ kîndѕ pъѕлѕ a ажѕnsѕ în кѕлme kîndѕ nѕmaĭ e sкъnape npin niчĭ o okѕnaцiѕne, tokmaĭ a-

tȣnчї пътimашiї aflъ kъ sîntȣ болнавї, нȣ d'акȣmȣ чi de mȣлtȣ timпȣ, atȣнчї înчепȣ a îngriжi de вindeкарea ръȣлȣї, dap în deшертȣ fiindȣ-kъ акȣmȣ e преа tîrziȣ; ачешtї oameнї 'шї аȣ прескȣрtatȣ вiaца, fiindȣ-kъ аȣ прiвitȣ преа пȣцinȣ ла întpeцimea eї.

Sîntȣ алцiї iпохондpiошї кape, din кontpa, ка к'ȣнȣ mikpoскопȣ se вitъ neînчetatȣ ла stapea intepioapъ a корпȣлȣї лорȣ шi челȣ maї mikȣ лȣкpȣ neoбiчнȣitȣ че обсepвȣ întp'înшiї îї sпepie; чea maї mikъ nedisпoziцiȣne лi se пape kъ кȣpîndȣ ва лȣа niште dimesiȣнї цiranтiче шi ва deвeni o боалъ перiкȣлоасъ. Dȣпъ кȣmȣ ziчe провербȣлȣ, se temȣ ка съ нȣ se îneчe întp'ȣнȣ пахарȣ кȣ апъ. Ачеастъ iпохондpie, нȣ нȣmaї kъ întpisteazъ вiaца шi o ȣmпле кȣ amъpъчiȣne, dap este шi каȣза desвoлtъpeї ȣнора боале греле шi sepioase; fiindȣ-kъ imaцinaцiȣnea ape o пȣtepe mape asȣпpa stъpeї sъnъtъцeї noastpe, прекȣmȣ o вomȣ веdea алтъ datъ. Ачешtї oameнї singȣpї 'шї прескȣpteazъ вiaца, fiindȣ-kъ прiвeskȣ преа mȣлtȣ ла sъnъtatea лорȣ.

Dietetika ne пȣne în miжлокȣлȣ ачеsteї dȣoe estpemitъцї, fiindȣ-kъ ea ne înвaцъ a прецȣi stapea noрmaлъ, (sъnъtoasъ) шi anopmaлъ (болнавъ) a fie-къpia opganȣ din корпȣлȣ nostpȣ, fъкîndȣ-ne iлȣziȣne ка съ нȣ ne imaцinъmȣ, kъ sîntemȣ maї sъnъtoшї s'аȣ maї болнавї de kîtȣ sîntemȣ întp'adeвъpȣ.

Sîntȣ iаръшi алцiї кape, de шi tpъeskȣ în кontpa tȣtȣлopȣ регȣлелорȣ iцieniче, totȣ нȣ simtȣ niчї o inflȣenцъ вътъmъtoape în корпȣлȣ лорȣ d'ачеstȣ pe цimȣ nepaцionaвiлȣ. Ачешtї oameнї sepвȣ dpentȣ apгȣmentȣ ла ȣniї în кontpa Dietetiчeї, ziкîndȣ: iatъ oameniї кape tpъeskȣ în кontpa Dietetiчeї, шi кȣ toate ачеste нȣ'ї вatъmъ nimikȣ! Ачеstȣ apгȣmentȣ н'ape niчї o вaлoape. Dакъ ȣнȣ opientaлȣ mъnîнкъ ȣнȣ dpamȣ de afionȣ, шi нȣ'ї пасъ nimikȣ, (fiind-kъ s'a обiчнȣitȣ în ачеastъ otpaвъ), oape este asta ȣнȣ apгȣmentȣ kъ afionȣ нȣ e o otpaвъ? Съ черче чine-ва ла noї a mînка нȣ ȣнȣ dpamȣ, чi a zeчe пapte a ȣнȣї dpamȣ de afionȣ, шi neste пȣцinȣ o съ adoapmъ d'ȣнȣ somnȣ etepnȣ! Natȣpa omȣлȣї este елаstikъ пînъ ла ȣнȣ градȣ mape. Omȣлȣ поate кеаръ съ se oбiчнȣiaskъ кȣ otpaвъ шi кȣ timпȣлȣ нȣ'лȣ maї вatъmъ; кȣ toate ачеstea otpaвa ръmîne ȣнȣ пpinчiпȣ deлetapiȣ пentpȣ вiaца omȣлȣї, de кape ȣнȣ omȣ paцionaвiлȣ tpeвȣe съ se fepeaskъ ка съ нȣ пътimeaskъ, пînъ se ва обiчнȣi кȣ ръȣлȣ, iatъ sпpe ачеasta ȣнȣ apгȣmentȣ pemapкaвiлȣ. *Tschudi* a аpътatȣ, kъ în Боеmia шi Tipoлȣ, sîntȣ oameнї кape mъnîнкȣ otpaвa чea maї tepiвiлъ, adeкъ apseniкȣлȣ (шоречiка) кȣ skопȣ ка съ se îngpaшъ. Ачеia, ziчe елȣ, кape înвeцȣ шi кȣ mъsȣpъ s'аȣ обiчнȣitȣ кȣ otpaвa ачеasta, нȣ пъtimeskȣ nimikȣ, din кontpa se îngpaшъ шi пелеa лорȣ съ faче maї finъ шi tpansпapentъ (de ачееa fetelе, maї кȣ seamъ, întpeвȣinцeazъ аколо, pe цimȣлȣ ачеsta, ка съ se faкъ maї fpȣmoase) dap чine н'а вѫgatȣ вine de seamъ шi ла înчепȣtȣлȣ peцimȣлȣї пînъ кîndȣ корпȣлȣ нȣ e înкъ обiчнȣitȣ кȣ otpaвa, ш'а лȣatȣ кȣ o жȣmъtate гръȣнцȣ maї mȣлtȣ de кîtȣ tpeвȣe, moape negpeшitȣ.

Sîntȣ ȣniї кape пpin окȣпaцiȣnea лорȣ, sîntȣ siлiцї a desпpeцȣi вiaца шi a нȣ se teme de moapte, прекȣmȣ sîntȣ soлdaцiї, mapinapiї ш. ч. л. Dap кеаръ пentpȣ ачешtї oameнї, Dietetika нȣ e de пpisosȣ. Къчї o вiaцъ nepaцionaвiлъ, în кontpa Dietetiчeї, нȣ нȣmaї kъ adȣче moartea, кape нȣ 'sпepie пe toцї, dap adȣче шi sȣfepinцe лȣнцї, dȣpepoase шi ostenitoape, кape прочеde ȣniї mopцї timпȣpiї шi dакъ ȣнȣ вpaвȣ soлdatȣ saȣ ȣнȣ întpepidȣ mapinapiȣ нȣ se teme de moapte, ачеsta н'ȣнȣ basȣ de ръзвоiȣ, челълалtȣ пe кîmпȣлȣ de вътаe, totȣ tpeвȣe съ se teamъ de sȣfepinцeлe шi de dȣpepiлe кape îї вopȣ faче вiaца amapъ шi nesȣпоptaвiлe, dакъ нȣ o ва skȣpta. Ȣнȣ omȣ mъpinimosȣ поate съ'шї жeptfeaskъ вiaца пentpȣ natpia sa, saȣ пentpȣ o алтъ idee înaлтъ, dap niчї odatъ пentpȣ лiвeptinaцiȣлȣ шi пentpȣ o вiaцъ animaлъ, nepaцionaвiлъ, шi dакъ se вopȣ гъsi ȣniї smintiцї s'аȣ degpadaцї, кape кȣ sînцeлe peче вopȣ прoклama ачеstȣ пpinчiпȣ imopaлȣ: kъ e maї вȣнȣ ȣнȣ momentȣ de пlъчepe desfpînatъ de кîtȣ ȣнȣ anȣ d'o вiaцъ pегȣлatъ, dакъ eї вopȣ кînta кîntекȣлȣ faimosȣ алȣ лȣї Лȣdoвiкȣ алȣ XV-лea «вemȣ astъzї шi mȣpimȣ mîine», atȣнчї съ ne astȣпъmȣ ȣpeкiлe d'a нȣ aȣzi ȣнȣ asemenea кîntекȣ, кape degpadeazъ цenȣлȣ nostpȣ ȣmanȣ, шi съ ne întoapчemȣ веdepea de ла ачеstȣ sпeкtaкoлȣ întpistъtopȣ, d'a нȣ веdea ла че imпepiȣ desпotiкȣ ажȣngȣ пasiȣniлe animaлe кîndȣ omȣ нȣ шtie a гъsi în pesoptele saле mopaле, o fopцъ peaktiвъ în кontpa ачеasteї dominaцiȣne pȣшinoasъ! Dap лъȣdatъ fie soapta noastpъ ȣma-

пъ, къчĭ asemenea fiinџe monstpoase, asemenea pȣine вiĭ, papȣ̆ se гъseskȣ̆ în miжлокȣлȣ̆ nostpȣ. шi se пape къ Natȣpa ле продȣче din timпȣ̆ în timпȣ̆, пȣmaĭ a statȣa ȣпȣ̆ esemплȣ, a sпepia пе чеĭлалџĭ, шi aĭ faче a se depъpta d'o кале imopaлъ кape adȣче ла ȣпȣ̆ sfîpшitȣ̆ aшa de misepaвiлȣ̆.

Domniлopȣ̆! Tpeвȣe sъ вopвimȣ̆ aкȣmȣ̆ чева шi despe istopia Dietetiчеĭ.

O istopie esaктъ a Dietetiчеĭ лipseшte înкъ astъzĭ, dap ȣpmeле, s'aȣ̆ maĭ вine niшte npinчiniĭ înчепътoape але aчешteĭ шtiinџe, ле гъsimȣ̆ ла naџiȣniле челе maĭ antiче ка шi челе sълвatiче înкъ în zioa de astъzĭ; însъ aчestĭ npinчinĭ nȣ sîntȣ̆ înкъ кȣpatȣ̆ шtiinџifiчĭ, чi sîntȣ̆ amestekate кȣ feлȣpimĭ de ideĭ peлiџioase, шi kîte odatъ fantastiче. Aшa гъsimȣ̆ ла ȣпеле din naџiȣniле antiче, ideia de sъпътate шi de воалъ, înвeлitъ întp'ȣпȣ̆ вълȣ̆ mistepiosȣ̆ de кȣpъџenie шi de neкȣpъџenie fiinџeлopȣ̆. O fiinџъ sъпъtoasъ epa ла eĭ o fiinџъ пȣpъ, o fiinџъ вoлnaвъ o fiinџъ imпȣpъ. Toate opdineле Dietetiче, леџisлatopiĭ, fȣndatopiĭ peлiџiлopȣ̆ antiче, ле a datȣ̆ ка леџĭ peлiџioase, къчĭ ла oamenĭĭ кȣ o inteлеџenџъ maĭ пȣџinȣ̆ desвoлtatъ, пȣmaĭ леџiле peлiџioase sinгȣpe sîntȣ̆ ȣpmate întoкmaĭ. Astȣ̆-feлȣ̆ гъsimȣ̆ npeskpinџiȣnĭ dietetiче în къpџiле peлiџioase але Kineziлopȣ̆, Indieniлopȣ̆, Eџinteniлopȣ̆, Apaвiлopȣ̆ шi кeapȣ̆ în Biвлia Ispaeлiџiлopȣ̆. Aчеastъ din ȣpmъ кapte sakpъ ne dъ kîte odatъ ideĭ dietetiче, foapte fpanante în panoptȣлȣ̆ esaktitъџеĭ шi antiкȣitъџеĭ лopȣ̆. Aшa гъsimȣ̆ s. e. ла Moisi, (III, Capitul 10 . .) ȣпȣ̆ sistemȣ̆ întpeгȣ̆ de izoлape (nepiopisipea кapantineaskъ saȣ̆ лъzъpetȣ̆) пentpȣ oamenĭĭ atakaџĭ d'o воалъ foapte лiniчioasъ, adeкъ *лепра*, кape a domnitȣ̆ atȣnчĭ шi maĭ пе ȣpmъ кeapȣ̆ în sekȣлеле de miжлокȣ̆, пînъ ла timпȣpiле modepne. Însъ Moisi a întoкmitȣ̆ aчestȣ̆ sistemȣ̆ nȣ ка o întoкmipe de mediчinъ пȣвлiкъ, чi ка ȣпȣ̆ opdinȣ̆ алȣ̆ peлiџieĭ, шi чеĭ însъpчinaџĭ кȣ îngpiжipea esekȣџiȣneĭ aчestȣĭ sistemȣ̆, n'aȣ̆ fostȣ̆ administpatopĭ чiвiлĭ чi левiџiĭ fiiĭ лȣĭ Apoпȣ̆ adeкъ: din naptea клеpȣлȣĭ.— Aчеasta a fostȣ̆ o konsekȣinџъ natȣpaлъ, a пȣпktȣлȣĭ fondamentaлȣ̆ алȣ̆ peлiџiȣneĭ ispaiлtene, кape a fostȣ̆ o teokpaџie (statȣлȣ̆ клеpiкaлȣ̆). O mȣлџime de алte opdine peлiџioase, npeskpisъ în aчеastъ peлiџiȣne (npeкȣmȣ̆ onpipea d'a nȣ mînкa кapne de nopкȣ̆, de animaле sînџepoase, peptiлĭ ш. ч. л.), aȣ̆ adeвъpata лopȣ̆ кaȣzъ, iapъшĭ în konsidepaџiȣnĭ dietetiче; къчĭ în клimeле калde în кape a fostȣ̆ xotъpîtȣ̆ a tpъi пoпoлȣлȣ̆ лȣĭ Moise, mînкapea къpnȣpiлopȣ̆ гpase (de nopкȣ̆) шi sînџepoase (de animaле pentoape) sîntȣ̆ foapte въtъmъtoape sъпътъџеĭ, totȣ̆ de odatъ шi foapte kontpape пentpȣ desвoлtapea ȣпȣĭ кapakтepȣ̆ влîndȣ̆ шi dȣлче, пе кape aчestȣ̆ леџisлatopȣ̆ diвinȣ̆ a вpȣtȣ̆ a'лȣ̆ peaлisa în пoпopȣлȣ̆ sъȣ̆. Dap кapnea peptiлopȣ̆ în клimeле калde, este maĭ totȣ̆ d'aȣna otpъвitъ пentpȣ omȣ̆. Eatъ kîte-ва ideĭ esплiкatiвe пentpȣ ȣпеле din леџiле џepemoniaле але лȣĭ Moise. Maĭ пе лȣпгȣ̆ nȣ пȣtemȣ̆ intpa aiчĭ în aчеastъ кȣ̆stiȣne intepesantъ.

Sъ ne ȣitъmȣ̆ aкȣmȣ̆ ла ȣпеле din npeskpinџiȣniле dietetiче, ла пoпoлiĭ antiчĭ npofanĭ.

În *Eџintȣлȣ̆* antiкȣ̆, a fostȣ̆ ȣпȣ̆ oвiчеiȣ̆, къ oamenĭĭ лȣaȣ̆ din timпȣ̆ în timпȣ̆ peгȣлatȣ̆ pemediĭ пentpȣ въpsatȣ̆ шi пentpȣ пъdȣшaлъ, шi kîndȣ̆ ȣпȣлȣ̆ a întîлnitȣ̆ пе aлtȣлȣ̆, în лoкȣ̆ sъ'лȣ̆ întpeвe «кȣmȣ̆ te aflĭ?» îлȣ̆ întpeвa «кȣmȣ̆ aĭ пъdȣшitȣ̆?»

În *Eлada*, ȣnde epa o клimъ maĭ sъпъtoasъ шi maĭ fpȣmoasъ de kîtȣ̆ în Eџintȣ̆, шi ȣnde maĭ кȣ seamъ toate oвжekteле natȣpeĭ, s'aȣ̆ manifestatȣ̆ кȣ o mape apmonie, fpȣmȣseџe шi nepfeкџiȣne, aкoлo шi oamenĭĭ aȣ̆ вpȣtȣ̆ sъ se вȣкȣpe de natȣpъ întp'ȣпȣ̆ modȣ̆ paџionaвiлȣ̆ ка sъ kontpiвȣe a fopma ла dînшiĭ o esistenџъ apmonioasъ, fpȣmoasъ шi nepfeктъ. D'aчееa гъsimȣ̆ aiчĭ npinчiniĭ Dietetiчеĭ, manifestîndȣ-se пentpȣ întîia-шĭ datъ în fopma шtiinџifiкъ. Dietetiкa, npeкȣm шi toate челе-лалte шtiinџe ȣmane, sînt пȣsкȣte în aчеastъ џeapъ fepiчitъ, ȣnde џenȣлȣĭ ȣmanȣ̆, a fъкȣtȣ̆ пasȣлȣ̆ челȣ̆ d'întîiȣ̆ în калеa чiвiлisaџiȣneĭ, adeкъ: ȣnde џenȣлȣ̆ omȣлȣĭ a desкoпepitȣ̆ пentpȣ întîia-шĭ datъ mъpimea sa npopie, imensъ, apъtîndȣ̆ къ este în stape nȣ пȣmaĭ a înџeлеџe кpeaџiȣnea лȣmeĭ matepiaле, чi a кpea кpeaџiȣnĭ пȣoe în sfepa лȣmeĭ mopaле шi inteлеktȣaле.

Dietetiкȣлȣ̆ челȣ̆ maĭ mape în лȣmea antiкъ, epa Inoкpat (tpъitȣ̆ n. xp. moptȣ̆ n. xp).

Iatъ ȣпеле din Afopismeле (massimeле) saле dietetiче:

«Fie-кape кȣpъџenie, npeкȣmȣ̆ шi fie-кape ȣmплеpe a кopпȣлȣĭ, poate sъ deвie въtъmъtoape, daкъ este peste mъsȣpъ.»

« O віацъ преа de totȣ регȣлатъ ші stpiktъ, nȣ e бȣnъ; къчĭ обічnȣеште корпȣлȣ ла о регȣлъ fiксъ, în kitȣ opĭ че maĭ mikъ depъptape, devine вътъmътоаре ».

« Бътрîniĭ потȣ съ рабde foamea, oamenĭĭ « tinepĭ nȣ потȣ съ рабde, dap копіĭ se пръпъ- « deskȣ kîndȣ ле foame ».

« Еарnа ші прîmъвара съ mъnînчĭ ші съ « dopmĭ maĭ mȣлтȣ de kîtȣ toamna! »

« Преа пȣцinȣ somnȣ, saȣ преа mȣлтȣ (maĭ « пȣцinȣ de 6, ші maĭ mȣлтȣ de 8 ope în 24), « nȣ e бȣnȣ ».

« Oamenĭĭ кape aȣ fostȣ болnавĭ mȣлтȣ timпȣ ші s'aȣ slъбitȣ, tребȣе съ'ĭ nȣtrimȣ înчетȣ ші кȣ о mape atenцiȣne ка съ рекîштiце пȣtepea лор ».

« Kîndȣ ȣnȣ omȣ sъnътоsȣ, ape о mape поf- « тъ de mînкape, mъnînкъ mȣлтȣ ші кȣ toate « aчestea nȣ se simte îmпȣtepnічitȣ de mîнкape, « atȣnчĭ este ȣnȣ semnȣ къ a mîнкatȣ maĭ mȣлтȣ « de kîtȣ tребȣе ».

« Корпȣрĭ некȣрате, (кȣ sînцеле stpiкatȣ) nȣ « tребȣе съ fie nȣtrite, къчĭ nȣtrindȣ корпȣлȣ, « nȣtrimȣ ші некȣръцеnia лȣĭ ».

« Nȣtrimîntȣлȣ fолоsitорȣ în боале, este челȣ « flȣidȣ, еар nȣ челȣ solidȣ ».

« Кȣ'ĭ e foame, съ nȣ лȣкреze! »

« Mîнкapea maĭ mȣлтȣ de kîtȣ tребȣе, este « кaȣza mȣлторȣ боале ».

Dîndȣ чева vinȣ болnавȣлȣĭ, о съ'ĭ taĭ foa- « mea чea лакоmъ ».

« Чine ape diapee (ȣpdinape) în tinepeцe « ва avea konstiпaцiȣnĭ (înкȣetȣpъ) în бътрîнеце « ші vice versa ».

« Este ȣnȣ semnȣ бȣнȣ kîndȣ ȣnȣ болnавȣ nȣ'ші « a пiepdȣtȣ minцiле în боалъ, din kontpa пiep- « depea minцiлорȣ este ȣnȣ semnȣ ръȣ ».

« Dакъ ȣnȣ болnавȣ пofteшte mȣлтȣ ла ȣnȣ лȣ- « крȣ, tребȣе съ'ĭ dea de ші поate aчestȣ лȣкрȣ nȣ ва « fi конвенабiлȣ пentpȣ stapea лȣĭ къчĭ kîte oda- « тъ instinktȣлȣ ворбеште прin глаsȣлȣ болnавȣлȣĭ, « ші mîнкapea ĭĭ ва fi de fолоsȣ ».

« Oamenĭĭ грашĭ морȣ d'о moapte penede, « maĭ лesne de kîtȣ oamenĭĭ slабĭ »

« Mȣлте patimĭ se vindeкъ de mȣлте opĭ прin « бътрîнеце ші прin skimбapea климеĭ. Репаȣsȣлȣ « (odixna) vindeкъ patimiле кape aȣ fostȣ каȣ- « zate прin mішкape ».

« Обічеiȣлȣ înлesneште mȣнчiле челе maĭ « tapĭ, кеарȣ în бътрîнеце ».

« Обічеiȣpiле вътъmътоаре, кȣ timпȣ înче- « teazъ d'a maĭ fi вътъmътоаре ».

« Oamenĭĭ înaлцĭ пътimeskȣ în бътрîнеце maĭ « mȣлтȣ de kîtȣ чеĭ skȣnzĭ ».

În timпȣлȣ Романiлорȣ гъsimȣ dȣоĭ Diete- tistĭ mapĭ, adeкъ: *Челsȣ ші Галенȣ* (131 dȣпъ Xp). Dap кȣ къdepa чiviлisaцiȣнеĭ antiче, adeкъ кȣ къ- depea Pomeĭ, ші кȣ înчепȣтȣлȣ секȣлiлорȣ de miжлоkȣ, aȣ къzȣтȣ toate штiinцеле antiче, прin ȣpmape ші Dietetika.— Din kontpa, пеmъsȣрapea віецеĭ în stapea sъnътоasъ ка ші пътimaшъ, a fostȣ ȣnȣ обічеiȣ цепеpaлȣ, în kîtȣ кеарȣ medічiĭ, къȣтîndȣ болnавiĭ лорȣ, aȣ авȣтȣ обічеiȣ a mîнка împpeȣnъ кȣ fieшĭ-кape болnавȣ, mi kîte odатъ гъчеаȣ екчеsе. Съ'ші înkipȣiaskъ чine-ва ȣnȣ medikȣ, кape avea шease, шeapte vizite de болnавĭ, epa silitȣ a prînzi de 6, 7 opĭ пe zi! Че капачitate admipaбiлъ aȣ авȣтȣ sto- maчеле medічiлорȣ d'atȣnчĭ! Însъ a ръmasȣ о kopespondeнцъ a ȣnȣĭ челебрȣ medikȣ d'atȣnчĭ, кape skpie ȣnȣĭ amikȣ вътîndȣ-se ші zikîndȣ къ aчestȣ pецimȣ îлȣ ва omopî кȣрîndȣ! Sекȣлiĭ de miжлоkȣ кape aȣ fostȣ sекȣлĭ de аȣрȣ пentpȣ opĭ-че felȣ de шарлаtanismȣ, kîndȣ oamenĭĭ se- pioшĭ aȣ petpeкȣтȣ віаца лорȣ къȣтîndȣ съ гъ- seaskъ кȣadpaтȣpa чipкȣлȣĭ saȣ piatpa fiлоsofaлъ, saȣ tinkтȣpa прin кape fepȣ ші apama, se skim- бъ în аȣрȣ ші арцinтȣ; în aчestȣ timпȣ zikȣ, nȣ e de mipape къ шарлаtaniĭ medikaле saȣ medічĭ înшелaцĭ aȣ крезȣтȣ къ esistъ пiште пiкъtȣрĭ saȣ eлisipe (Elixirum vitae), кape sîntȣ în stape a прелȣнцi віаца saȣ a întinepi oamenĭĭ îmбътрi- niцĭ. Aчestȣ din ȣpmъ шарлаtanismȣ a жȣкatȣ ȣnȣ poлȣ mape кеарȣ пînъ în секȣлȣ tpeкȣтȣ, în кape esaцеpaцiȣнеле faimosȣлȣĭ Cagliostro (Io- seph Balsamo) sîntȣ foapte кȣnоskȣte.

Кȣ No: viitopȣ ва înчепе о sepie d'aptiколе: des- пpe komete, în kape ва intpa ші копрinsȣлȣ лекцiȣнеĭ de Dȣminika tpeкȣтъ.

Tinъpitȣ în Tinoгрaфia Колецiȣлȣĭ Sf. Saba.